

מערך סדנא

הכנה וליווי בעתיד

רקע

יחידה הבוחנת, דרך צפייה בקטעים מתוך הסרט RAY, כיצד אנחנו כמחנכים יכולים לסייע לחניכים להאמין בעתידם ובאפשרויות הרבות שפתוחות עבורם. בנוסף נבחן כיצד כבר בתקופת ההתחנכות אנחנו יכולים לייצר מרחבי התנסות ולהנכיח את העתיד כבר בהווה.

מרכיבי תפיסת 'דרך כפר' שניתן לקדם באמצעות הסדנה:

- עוגנים בעתיד
- יצוג שלמות הורית

רשימת ציוד והיערכות מקדימה נדרשת

- קטע לצפייה מתוך הסרט RAY CHARELS:

1. דקות צפייה: 11:35-20:33
2. דקות צפייה: 10:09-01:06:41

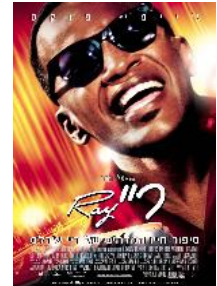
מתווה הסדנא

- שלב א' – צפייה בסרט
- שלב ב' – דיון
- שלב ג' – סיכום וחשיבה יישומית

שלב א : צפייה בקטעים מהסרט RAY

הקדמה לפני צפייה: כדאי לתת רקע מקדים על הסרט ועל ההקשר הכולל:

ריי צ'ארלס (1930 - 2004), נולד בג'ורג'יה ועבר בילדותו לפלורידה. בגיל 5 הוא החל בהדרגה לאבד את ראייתו, ועד גיל 7 הוא התעוורר לחלוטין. בפלורידה הוא למד בבית הספר סנט אוגוסטין לחרשים ועיוורים, בו למד לראשונה לנגן על פסנתר. לאחר מכן עבר לסיאטל, שם החל להתפרסם כמוזיקאי. צ'ארלס הוא זמר-יוצר ונגן אמריקני עיוור. מהאמנים בעלי השם וההשפעה בעולם מוזיקת הנשמה בארצות הברית.

מידע למנחה:

דקות צפייה: 33:20-35:11	דיאלוג בין האם לבנה על כך שהוא הולך להיות עיוור וכיצד עליו להתמודד עם עובדה זו.
דקות צפייה: 01:06:41-01:09:10	מצב בו האם נותנת לבנה ליפול בחדר ולקום באופן עצמאי. למרות שהיא נוכחת בחדר היא בוחרת לא לגשת אליו.

פתיחה לפני הצפייה:

אנחנו נצפה ב-2 קטעים קצרים מתוך הסרט שנעשה על סיפור חייו של ריי. ריי צ'ארלס (1930 - 2004), הזמר והנגן המפורסם, נולד בג'ורג'יה ועבר בילדותו לפלורידה. בגיל 5 הוא החל בהדרגה לאבד את ראייתו, ועד גיל 7 הוא התעוורר לחלוטין. אנחנו נפגוש את הילד ריי כשהוא בן חמש, ובדיוק מגלה שהוא מתחיל להתעוור. אמא שלו בוחרת לפעול בצורה מאד מסויימת כדי להכין את הילד הזה לקראת עתידו כאדם עיוור. אנחנו ננסה להתחקות אחרי האמא הזו, ננסה לראות אם אנחנו מזדהים עם הדרך שלה או לא, ונחשוב יחד האם ואיך זה רלוונטי אלינו כמחנכים.

עיבוד הצפייה:

- לאן זורק אתכם הסרט?
- תחושות שעולות ביחס לילד וביחס לאם...
- האם מה שמתואר בסרט מבטא ליווי או נטישה?
- האם מצאתם קווים מקבילים ורלוונטיים לעשייה שלנו פה עם החניכים?

מיפוי השלבים בסרט:

למנחה: בשלב זה כדאי לערוך יחד עם המשתתפים סקירה של הפעולות והאמירות של האם לפי סדר הדברים כפי שראינו בסרט. בשלב זה עדיף רק לכתוב את העובדות, בשלב מאוחר יותר נאפשר הבעת עמדה ונדון בהקשרים החינוכיים אלינו.

1. שיקוף האמת לילד – הצגת התמונה אמיתית ("אין טעם שאלך סחור סחור, אתה עיוור")
2. הבעת אמון חד משמעי בו. ("אתה עיוור אבל לא טיפש. אתה מסוגל")
3. משדרת שהיא שם בשבילו אבל מציבה גבולות ("אלווה פעם-פעמיים, פעם שלישית-לבדי")
4. מעניקה לו כלים ומיומנויות ("תשתמש בזיכרון ובחוש המישוש")
5. מאפשרת לו להתנסות בחדר לבד – הוא נופל והיא לא ניגשת אליו. – התנסות מבוקרת
6. מפרגנת לו על חוויית ההצלחה שלו (אני שמחה שהצלחת...)
7. ידיעה חשובה שיש לו שהיא נוכחת גם כשהיא לא ניגשת. (האם הוא יודע על נוכחותה בחדר?!)

שלב ג: דיון במליאה

מוקדי דיון אפשריים: (מומלץ מראש לבחור 2 מוקדים מרכזיים)

נושאים נוספים לדיון:

נושא האמון-

- עד כמה אנחנו מאמינים בהם?
- עד כמה אנחנו משדרים להם את זה?
- איך אפשר לבטא את זה יותר בעשייה החינוכית?

הצבת האמת בפרצוף לגבי תמונת העתיד שלהם

(סוגיה חינוכית משמעותית – האם אנחנו צריכים לייצר לחניכים תמונת עתיד אופטימית או ריאלית עבורם? האם צריך לעודד בכל מצב ("בטח! תקבל לפקולטה לרפואה! העתיד פתוח בפניך" או לחילופין להציב תמונה פאסימית ("מתקבלים לרפואה עם פסיכומטרי ממש גבוה, אין לך סיכוי..."))

- האם זה תמיד נכון להציב את האמת בפרצוף? מתי כן/לא?
- עד כמה אנחנו עושים את זה עם החניכים?
- איך נכון לנסח את תמונת האמת?
- (יש לתת את הדעת על כך שלפעמים אנחנו נוטים להציג תמונת אמת שהיא סובייקטיבית לנו ואינה משקפת עובדות שהם נטו אובייקטיביות, ובכך אנחנו חוסמים את חלומותיהם...)

כלים, מיומנויות וכישורי חיים:

- לאלו כישורי חיים הם ידרשו בהמשך הדרך?
- איזה כלים אנחנו נותנים ביומיום?
- עד כמה החניכים יודעים לעשות את ההקשר בין ההווה לעתיד?
- איזה מיומנויות חסרות להם כבוגרים? (לדוג': חניכים שאינם מעיזים להרים טלפון לאדם לא מוכר ולהשאיר הודעה בתא קולי... האם עלינו לתת על זה את הדעת או שהם ירכשו את זה בעצמם כשיתבגרו...)

מרחב התנסות וחוויות הצלחה:

- האם אנחנו באמת מאפשרים מרחב התנסות? איפה הם מתרגלים את הנפילות?
- מתי וכיצד אנחנו מכינים אותם לקראת הנפילות שיהיו בעתיד?
- כיצד אנחנו מגיבים לחוויות ההצלחה שלהם? כיצד אפשר להעצים וללעוס את זה יותר?

נוכחות הכפר/המחנך גם בעתיד של החניך:

- האם הילד ידע שאמו נוכחת בחדר?
- האם החניכים שלנו יודעים שאנחנו (או לפחות הקהילה) נהיה שם ברקע גם בעתידם?
- כיצד אפשר להעביר את המסר הזה ביום-יום? (לא רק לי"ב, גם עבור החניכים הצעירים)
- איך זה יבוא לידי ביטוי בארץ, בדיאלוג, בלוח השנה, וכו'?

סיכום:

כל מתבגר, כחלק מתהליך גיבוש זהותו, בונה לעצמו "תמונת עתיד" - מסלול חיים מוכר, חלומות ויעדים בטווח הקרוב ובטווח הרחוק, דמות עתידית שלו ותחושת ביטחון כללית ביחס לעתיד הצפוי לו. אותה "תמונת עתיד", מכונה בשפה המקצועית: "סכמה ציפייתית", אשר נבנית למול העבר, למול מבוגרים משמעותיים בהווה, למול התנסויות חברתיות שחוה המתבגר (התנסות בקבלת אחריות, במנהיגות, במערכות יחסים חברתיות ועוד), למול היכרותו עם מרחב האפשרויות הקיימות ומערכת הציפיות ממנו להגשים את יעדיו האישיים.

חניכים רבים בקהילות החינוך מגיעים עמוסים בחוויות נטישה ופרידה, בעלי דימוי עצמי נמוך ותחושת חוסר יציבות בחייהם. מסלול חייהם בעתיד הוא לט בערפל עבורם, שכן מגוון האפשרויות שהם מכירים מוגבל ומצומצם ולעיתים קרובות פאסימי. אין בסביבתנו מספיק מבוגרים משמעותיים שמהווים עבורו מודל לעתיד יציב, טוב ובריא. לאור כל זאת, מתקשה החניך לבנות לעצמו סכמה ציפייתית יציבה. העתיד עבורו מעורפל ומאיים.

אנו מאמינים שנער שיוודע למה לצפות, מה מחכה לו בעתיד, יכול להיות רגוע יותר ולהתרכז בהווה, במשימות הרבות איתם מתמודד מבחינה אישית, משפחתית, חברתית ולימודית. הידיעה שאנחנו איתם לאורך כל הדרך, בכל שלבי החיים, שתמיד יהיה להם לאן לפנות, במי להיעזר

ולהיתמך (גם אם לא יפנו בפועל) – הידיעה הזו נותנת כוח רב להתקדם בעתיד ומאפשרת את תחושת הביטחון בהווה.

במקביל, הרחבת מאגר הידע ביחס לאפשרויות הצפויות, בניית ותרגול כישורי חיים, יצירת חוויות הצלחה מובנות ביום-יום, מתן מקום לכיווני ביטוי והתפתחות של כל חניך כפרט, הנכחה ממשית של מקום בוגרי הקהילה דרך מפגשים, מידע, תמונות, תיעוד וטקסים יעניקו לחניך תחושת מסוגלות וביטחון לגבי יכולתו לצעוד קדימה.

עקרונות הליבה של "עוגנים בעתיד"

1. **פיתוח סכמה ציפייתית** - עוגנים בעתיד עבור חניכי הכפר בהווה, הרחבת הידע באשר להזדמנויות ולאפשרויות בעתיד (הפחד מהלא נודע)
2. **"אתך לאורך כל הדרך...."** – לווי ותמיכה בבוגרים והעצמת העניין בקרב החניכים. (הפחד מלהיות לבד)
3. **מיומנויות וכישורי חיים** – תכניות הכוון והכשרה לקראת התמודדות בשלבי מעבר